

איגוד רופאי העיניים בישראל
ISRAELI OPHTHALMOLOGICAL SOCIETY

איגוד רופאי העיניים בישראל Israeli Ophthalmological Society

הנדון: נייר עמדה מספר 3 של איגוד רופאי העיניים בישראל

המלצות לחזרה לשגרה קלינית בצל הקורונה

מעודכן ל 1 ביוני 2021

הקדמה

המגיפה שפקדה את העולם ואת ישראל בתקופה האחרונה, עקב נגיף הקורונה (COVID-19), הכניסה אותנו לשגרת חיים חדשה ולא מוכרת. יחד עם זאת, אנו מתבקשים לחזור גם לשגרה מקצועית. הנתונים השונים מהעולם ומהארץ מראים כי עלינו להתמודד עם הווירוס הזה, בעבודתנו הקלינית והכירורגית ככל הנראה לטווח הארוך.

על סמך המידע המצטבר, ושיעור המחוסנים הגבוה יחסית באוכלוסייה בתקופה זו, החליט איגוד רופאי העיניים בישראל לרכז נייר עמדה זה (מספר 3) על מנת לסייע ולהמליץ לרופאי העיניים במסגרות השונות כיצד לחזור לעבודה קלינית נכונה בתקופה זו.

סביבת העבודה שלנו כרופאי עיניים והקרבה לדרכי הנשימה של הנבדק, מציבים אותנו בעמדת סיכון גבוהה להידבקות והעברה של הנגיף. עובדה זאת מחייבת אותנו לנקוט מישנה זהירות ולמגן את עצמנו. בנוסף, דיווחים בספרות מעידים על מעורבות עינית, של הלחמית והדמעות, במחלה זו (1), אם כי ככל הנראה לעיתים נדירות. בסקירה שפורסמה לאחרונה, ישנן עדויות לכך שהעין יכולה להוות גורם הדבקה של הנגיף (8).

במציאות הנוכחית, רובו הגדול של הצוות הרפואי והפארה-רפואי מחוסן לקורונה, וכן חלק משמעותי מהמטופלים ומלוויהם. אמנם לא ברור מהו משך יעילות החיסון, אולם ההנחה היא כי במידה ויידרש ניתן יהיה לקבל חיסונים נוספים.

ודגש כי איגוד רופאי העיניים מאמץ את המלצות האקדמיה האמריקאית לרפואת עיניים (AAO), שעודכנו ופורסמו לאחרונה, בתאריך 22 למרץ 2021 - וזאת בכפוף להנחיות משרד הבריאות בנוגע ל- "היערכות לאופן פעילות עם הירידה בתחלואה", מתאריך 16 למרץ 2021 (3). אנו ממליצים לעיין היטב בקישורים אלו, כולל ברשימת הספרות המצורפת ומצוטטת ובהמלצות האקדמיה האמריקאית. בנוסף יש לפעול לפי הוראות והנחיות בתי החולים וקופות החולים ולפי הנהלים שנקבעו על ידם.

הגדרת מטופלים

להלן הגדרת הנבדקים מבחינת הקשר שלהם לקורונה ולפיה ההמלצות בהמשך. נבדק המגיע למרפאת העיניים יכול להיות:

1. נבדק מחוסן לקורונה;
2. נבדק חשוד - חשוד כנגוע בקורונה או הנמצא בבידוד עקב חשש למגע עם חולה כזה או נבדק ששב מחו"ל;
3. נבדק חולה - חולה מאובחן עם קורונה;
4. נבדק שהחלים מקורונה;

איגוד רופאי העיניים בישראל
ISRAELI OPHTHALMOLOGICAL SOCIETY

איגוד רופאי העיניים בישראל Israeli Ophthalmological Society

הנחיות קליניות בבתי חולים ובקהילה

לאור הירידה הנוכחית בממדי המגיפה, ניתן לקיים פעילות אלקטיבית כבעבר, תוך הקפדה על המלצות משרד הבריאות והאקדמיה האמריקנית. ראה הערה בסוף מסמך זה.

יש לבצע סינון של הנבדקים למרפאה עם תשאול בסיסי לגבי חולים עם חום, תסמינים נשימתיים, מגע עם חולה קורונה או חשוד לקורונה או הימצאות בבידוד עקב חשש למגע עם חולה כזה או שיבה מחו"ל. מומלץ לא לאפשר כניסתם למרפאה ולהפנותם, לאחר שנעשה וידוא שהם עוטים מסכה כירורגית, לרופא המשפחה או למרכזי הסינון שנקבעו בקופות או למלר"ד. ראה הערה בסוף מסמך זה.

המלצות לפתיחת פעילות קלינית

יש להמשיך ולהתקפיד על ריחוק חברתי ועל היגיינת ידיים של המטופלים בחדרי הבדיקה והפעולות. בשלב זה יש לוודא עדיין עטית מסיכות ללא פילטר לכל הנבדקים, המלווים והצוות המטפל הרפואי והמנהלי.

מומלץ לשמר יותר זמן ביניים בין מטופל למטופל כולל בחדרי הפעולות וחדרי הניתוח וזאת לצרכי חיטוי, ניקוי ואוורור. כמו כן, מומלץ לדאוג להפרדה בין דלפק הקבלה במרפאה לבין הקהל (למשל עם סרט סימון) ולצייד את המזכירות בכפפות ומסיכה כירורגית.

ע"פ תקנות משרד הבריאות אין לאשר יותר מאשר 3 מבקרים למטופל (3). בנוסף, יש להקפיד על הנחיות מיגון, על אי כניסת מבודדים או מבקרים עם סימפטומים, כגון חום. ראה הערה בסוף מסמך זה.

באשר לנוהל הפעילות בחדרי הבדיקות וחדרי הניתוח יש לעקוב אחר הנחיות משרד הבריאות. נוסף כי, האקדמיה האמריקאית ממליצה לכל מי שאין לו מסיכת N95 לא להיות נוכח בעת שלבי ההרדמה והתאוששות ממנה (עקב חשש להדבקה ארוסלית).

המלצות למיגון אצל רופא העיניים

מסיכה מסוג N95 (תוך ביצוע מבחן איטום) מומלצת, כאשר המטופל הינו "נבדק חשוד" או "נבדק חולה". מומלץ לעבוד עם כפפות חד פעמיות ולהחליפן לאחר כל מטופל (גם שאינו חשוד). כמו כן, במקרה של חולה בעל סיכון גבוה להדבק בנגיף, יש להצטייד במסכה זו. בנוסף, מומלץ לחטא את המנותח עם פובידון יודין לפני כל פרוצדורה כירורגית.

מודגש כי בהתאם להמלצות האקדמיה האמריקאית, (2) על רופא העיניים להצטייד במיגון עם מסיכה כירורגית (ולהחליפה כשהיא מתלחלח) "נבדק בריא" במהלך כל פרוצדורה אופתלמולוגית על מנת למנוע הידבקות א-סימפטומטית.

חיטוי המכשור הרפואי יעשה עם דגש על טונומטרים ועדשות דיאגנוסטיות - ההמלצה היא לדאוג לחיטוי בעזרת אלכוהול 70%. מודגש כי יש להמתין לייבוש האלכוהול לפני מגע המכשיר עם עיני הנבדק. במקביל יש לדאוג לחיטוי חוזר בין כל נבדק ונבדק של משטחים, ידיות ומכשור רפואי (3), וזאת על פי הוראות יצרן של המכשיר (למשל של מכשיר שדה הראיה או של OCT).

איגוד רופאי העיניים בישראל
ISRAELI OPHTHALMOLOGICAL SOCIETY

איגוד רופאי העיניים בישראל Israeli Ophthalmological Society

בטיפול במטופל שהינו "נבדק חולה" יש צורך בהתמגנות מלאה, בכל ערכת המיגון, על פי הנחיית משרד הבריאות.

אם חולה מציג בדיקה סרולוגית שלילית, הדבר אינו שולל הדבקות ועל כן, יש להקפיד על ציוד מגן גם במקרה זה (מסכה כירורגית, כפפות, מיגון לעיניים וכו'). (2)

בנוסף, מומלץ להרכיב חוצץ (גדול מזה המגיע עם המכשיר במקור) על גבי מכשיר מנורת הסדק על מנת להגביר את ההפרדה בין המטופל לבודק. יש לדאוג ולוודא חיטוי שגרתי של חוצצים אלה. שימוש בחוצץ על מנורת הסדק מייצר את הצורך במגן פנים/משקף. המגן לפנים (פה, אף ועיניים) מיועד למפגשים עם המטופלים מחוץ למנורת הסדק בעת הפעולות כגון הזרקה תוך עינית או הזלפת טיפות עיניים. פרטים לגבי מידות החוצצים וסוגיהם בהתאם לדגמים של מכשירי הבדיקה השונים מופיעים ברפרנסים 6 ו-9.

בקבוקים בשימוש חוזר לצורכי בדיקה (כגון להרדמה מקומית או הרחבת אישונים) - מומלץ לשמור אותם סגורים ובתוך ארונות או בתוך מרחב סגור אחר, זאת, כדי למנוע הדבקה טיפית ובמיוחד למנוע מגע בין קצה הבקבוק עם העין, הריסים או העפעפיים של הנבדק. בכל מקרה של חשד למגע שכזה, מומלץ להשליך את הבקבוקים.

האיגוד ממליץ, בהתאם להצעות האקדמיה האמריקאית ומשרד הבריאות, להשתמש בטלמדיסין ויעוץ מרחוק במצבים בהם מתבקש יעוץ רפואי ולא ניתן להגיע לבדיקה פיזית במרפאה (7).

סיכום

להלן סיכום הדברים:

1. המלצת האיגוד היא שניתן לחזור לפעילות אלקטיבית, תוך זימון כמויות נבדקים פחותה מהשגרה הקודמת ותוך שמירת הכללים של ריחוק, מיגון והיגיינה של הנבדקים, המלווים והצוות הרפואי כולו. ראה הערה בסוף מסמך זה.
2. המלצת האיגוד היא להתמגן אישית על פי המלצות האקדמיה האמריקאית:

א. כפפות ומסיכות כירורגיות ב"נבדק בריא".

ב. כפפות ומסיכות N95 בנבדק חשוד שאינו חולה קורונה.

ג. ערכת מיגון מלאה בנבדק חולה קורונה.

3. בנוסף, המלצת האיגוד היא להתמגן באמצעות חוצץ גדול על גבי מנורת הסדק כמומלץ על ידי האקדמיה האמריקאית וארגונים אחרים.

רפרנסים

1. Xia J, Tong J, Liu M, Shen Y, Guo D. Evaluation of coronavirus in tears and conjunctival secretions of patients with SARS-CoV-2 infection. *J Med Virol*. 2020 Jun; 92(6):589-594. doi: 10.1002/jmv.25725. Epub 2020 Mar 12

2. Chodosh, James, Holland, Gary and Yeh, Steven

איגוד רופאי העיניים בישראל
ISRAELI OPHTHALMOLOGICAL SOCIETY

איגוד רופאי העיניים בישראל *Israeli Ophthalmological Society*

<https://www.aao.org/headline/special-considerations-ophthalmic-surgery-during-covid-19>

פורסם ב-22 למרץ 2021, נדלה ב-25 לאפריל 2021.

3. עזרא ורד,

<https://www.gov.il/he/departments/policies/mr-299416421>

פורסם ב-16 למרץ 2021, נדלה ב-26 לאפריל 2021.

4. מרכז בקרת מחלות בארה"ב

<https://www.cdc.gov/niosh/topics/hcwcontrols/recommendedguidanceextuse.html>

פורסם ב-27 למרץ 2020, נדלה ב-25 לאפריל 2021

5. המלצות האקדמיה האמריקאית לרפואת עיניים

<https://www.aao.org/headline/alert-important-coronavirus-context>

פורסם ב-23 למרץ 2020, נדלה ב-25 לאפריל 2021.

Lai THT, Tang EWH, Chau SKY, Fung KSC, Li KKW. Stepping up infection control measures in ophthalmology during the novel coronavirus outbreak: an experience from Hong Kong. *Graefes Arch Clin Exp Ophthalmol.* 2020 May;258(5):1049-1055. doi: 10.1007/s00417-020-04641-8. Epub 2020 Mar 3. PMID: 32124000; PMCID: PMC7087729.

7. המלצות האקדמיה האמריקאית בנוגע לטלמדיסין

<https://www.aao.org/practice-management/news-detail/coding-phone-calls-internet-telehealth-consult>

פורסם ב-16 לאפריל 2021, נדלה ב-26 לאפריל 2021.

Armstrong L, Collin J, Mostafa I, Queen R, Figueiredo FC, Lako M. In the eye of the storm: SARS-CoV-2 infection and replication at the ocular surface? *Stem Cells Transl Med.* 2021 Mar 12. doi: 10.1002/sctm.20-0543. Epub ahead of print

Shah SH, Garg AK, Patel S, Yim W, Jokerst JV, Chao DL. Assessment of Respiratory Droplet Transmission during the Ophthalmic Slit-Lamp Exam: A Particle Tracking Analysis. *Am J Ophthalmol.* 2021 Feb; 222:76-81. doi: 10.1016/j.ajo.2020.08.046. Epub 2020 Sep 25

איגוד רופאי העיניים בישראל
ISRAELI OPHTHALMOLOGICAL SOCIETY

איגוד רופאי העיניים בישראל **Israeli Ophthalmological Society**

הערה:

הערכת משרד הבריאות היא שבקרב יפורסמו הקלות ניכרות בהנחיות המיגון והריחוק החברתי, התו הירוק וכדומה לכלל הציבור בישראל.

במסגרת ההקלות תיתכן הקלה בחובת עטיית מסיכות פנים לכלל האוכלוסיה.

המלצת האיגוד היא שהצוות הרפואי ימשיך להקפיד על מיגון אישי תוך עטיית מסיכות אלה. כמו כן מומלץ שגם המטופלים ומלוויהם ימשיכו לעטות מסיכות במרפאות ובמחלקות.

יש לעקוב אחר הפרסומים והנהלים של משרד הבריאות לגבי עטיית מסיכות הן בקרב הציבור בכלל והן בקרב צוותים רפואיים, נבדקים ומלוויהם בעת שהותם בחדרי הבדיקות.

המסמך נערך ע"י:

פרופ' ענת לבנשטיין פרופ' דני געתון פרופ' אלעד מויסייב